

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Övervakning av villkorligheten på produktionsdjursgårdar

Emilia Mustajärvi

Statsveterinär

Västra Finlands regionsektion, Livsmedelsverket

**Sydvästra Finlands och Nylands
utbildning om djurstöd 2026**

14.1.2026

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Reform av statens regionförvaltning 2026

Reform av statens regionförvaltning 2026

- Regionförvaltningsverkens verksamhet upphörde i slutet av 2025
- **Regionförvaltningsverkens uppgifter gällande djur och livsmedel överfördes 1.1.2026 till Livsmedelsverket**
- Tanken är att man vill sträva efter att på riksnivå förenhetliga övervakningen av djurens hälsa och välfärd och livsmedelstillsynen samt att effektivisera bekämpningen av djursjukdomar
- Regional expertis och regionalt samarbete bevaras emellertid fortfarande
- Den nya uppgiftsbeteckningen för länsveterinärer är **statsveterinär**
 - Arbetet fortsätter huvudsakligen på samma orter
 - E-post: fornamn.efternamn@ruokavirasto.fi
 - Växel: 029530 0400

Veterinärvårdens regionsektioner

- För uppgifter i anslutning till djurens hälsa och välfärd har Livsmedelsverket inrättat regionsektioner för veterinärvård:
- **Södra och Inre Finlands regionsektion:** esa@ruokavirasto.fi
 - Södra Karelen, Egentliga Tavastland, Mellersta Finland, Kymmenedalen, Birkaland, Päijänne-Tavastland, Nyland
- **Västra Finlands regionsektion:** lasa@ruokavirasto.fi
 - Södra Österbotten, Mellersta Österbotten, Österbotten, Satakunta, Egentliga Finland
- **Östra och Norra Finlands regionsektion:** ipa@ruokavirasto.fi
 - Södra Savolax, Kajanaland, Lappland, Norra Karelen, Norra Österbotten, Norra Savolax

Statsveterinärens inspektioner av gårdar med produktionsdjur

- Nötkreatur, svin, får, getter, värphönshus med mer än 350 höns, broilrar och kalkoner
- Övervakning av villkorligheten
 - Övervakning av djurens välfärd
 - Övervakning av produktionen av och säkerheten hos livsmedel
- Urvalsbaserad övervakning av djurens välfärd
- Inspektioner på broilergårdar i samband med höjning av odlingstätheten
- Inspektioner av journalföringen av läkemedel
- Inspektioner på grundval av misstanke
- Dessutom bl.a. övervakning av djurtransporter

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Övervakning av villkorligheten som utförs av statsveterinären

Författningsgrunder för tillsynen (djurens välfärd)

- **Kontrollförordningen; Europaparlamentets och rådets förordning 2017/625**
 - Bestämmelser om officiell tillsyn över livsmedels- och foderlagstiftningen, djurens hälsa och välfärd samt växters hälsa och växtskyddsmedel
- **Lagen om djurvelfärd 693/2023, LDV**
 - Tillämpas på alla djur
 - Ställer krav bl.a. på behandling och skötsel av djur, djurhållningsplats samt övervakning av djur
- **Djurartsspecifika minimikrav för djurens välfärd:**
 - Statsrådets förordningar
 - Rådets direktiv (produktionsdjur, svin, kalvar, värphöns och broilrar)
- Den nationella lagstiftningen är strängare än EU-lagstiftningen
 - Alla försummelse av bestämmelserna om djurens välfärd leder således inte till stödpåföljder

Allmänt om inspektioner

- Inspektören har rätt att få tillträde till de lokaler som förutsätts för att genomföra inspektionen. Inspektören har rätt att avgiftsfritt ta de prover som behövs för övervakningen, samt att **spela in ljud och ta bilder**. Inspektören **har rätt att inspektera djuret, djurhållningsplatsen och andra utrymmen i anslutning till djurhållningen**, föda, dryck, utrustning och redskap som är avsedda för djuret samt uppgifter och handlingar som gäller djurhållningen liksom andra omständigheter som är av betydelse för övervakningen. (LDV 78 §)
- **Djurhållaren är skyldig att bistå inspektören** vid inspektioner och provtagning som utförs med stöd av lagen om djurvälstånd eller kontrollförordningen (LDV 85 §)
- **Inspektionerna ska i regel utföras utan förhandsanmälan** (kontrollförordningen)
- Man strävar efter att utföra inspektionen då djurhållaren eller dennes representant är närvarande. Inspektionen kan emellertid också utföras utan djurhållarens närvaro.

Övervakning av villkorligheten

- **Man övervakar om villkoren för utbetalning av stöd uppfylls**
 - Kraven utgörs av gällande lagstiftning – ska alltid uppfyllas på alla gårdar
- **Minst 1 % av de gårdar i Finland som ansökt om vissa EU-stöd**
 - Nötkreatur, svin, får, getter, värphöns (med fler än 350 höns), broilrar och kalkoner
 - På gården övervakas alla djurarter som hålls för jordbruksändamål
- Sporadiskt urval (20–40 %)
- Riskbaserat urval (60–80 %)
- Under de senaste åren har brister observerats på cirka 1/3 av gårdarna i hela landet
- Brist i kraven på villkorlighet som observerats i samband med annan övervakning:
 - Livsmedelsverket utvidgar övervakningen av villkorligheten = **administrativ övervakning**

Anvisningar för övervakning av villkorligheten

- Livsmedelsverket uppdaterar årligen anvisningarna för övervakningen av villkorligheten på djurproduktionsgårdar. Anvisningarna omfattar krav på villkorlighet, nationella minimikrav för djurens välfärd samt hänvisningar till lagstiftningen.
- Inspektioner av djurens välfärd som baserar sig på urval och villkorlighet:
 - Anvisning 1432/04.01.00.01/2020/11
- Övervakning av villkorligheten när det gäller livsmedelsproduktion – djurgårdar:
 - Anvisning 1092/04.02.00.01/2025

Innehållet i övervakningen av villkorligheten

- Övervakningen som utövas av Livsmedelsverkets statsveterinär omfattar:
 - Produktion av och säkerhet hos animaliska livsmedel
 - Hygien i produktionslokaler
 - Hygienkrav på mjölk- och äggproduktion
 - Krav som gäller bokföring av medicinering av djur
 - Rester av veterinärmedicinska läkemedel, ämnen som är förbjudna för produktionsdjur
 - Djursjukdomar
 - Sjukdomar som smittar från djur till människor
 - Djurens välfärd
- Bokföringen ska förvaras under året då man ansöker om stöd samt de två därpå följande kalenderåren (1 + 2 år)
 - Förutom journalföringen av läkemedel, som ska förvaras i 5 år!

1) Spårbarhet

1) Spårbarhet hos djur och livsmedel

- Bokföring över djur som tagits emot på gården och levererats från gården som livsmedel
 - Bokföring av primärprodukter från djur som levererats som livsmedel, såsom obehandlad mjölk och ägg
 - Uppgifter om mjölk som levererats till mejeriet eller ägg som levererats till förpackningsanläggningen
 - Direkt till konsumenten: information om mottagaren är inte nödvändigt, men mängden av den sålda produkten och försäljningsdatum ska registreras
- **Med andra ord, varifrån djuren har kommit och vart djuren och primärprodukterna har levererats (+ när, hur många)**

2) Avfall och farliga ämnen

2) Lagring och hantering av avfall och farliga ämnen

- Förorening av livsmedel och djur som producerar livsmedel förhindras
- Man förhindrar att skadedjur lockas till platsen
- Farliga ämnen är bl.a. konserveringsmedel i foder, veterinärmedicinska läkemedel, växtskyddsmedel, gödsel-fabrikat, desinficeringsmedel och rodenticider
- **Förvaring separat från djurstallar och utrymmen för livsmedelshantering**
- Allmän renlighet och ändamålsenlig förvaring och bortskaffande av avfall
- Ändamålsenlig hantering och bortskaffande av döda djur

3) Förhindrande av spridning av smittsamma sjukdomar

3) Förhindrande av att smittsamma sjukdomar som överförs från livsmedel till människor (t.ex. EHEC, salmonella) förs in och sprids

- Producenten har praxis för att förhindra spridning av sjukdomar, t.ex.
 - Skyddskläder för besökare
 - Skadedjursbekämpning
 - Avskiljande av inköpsdjur från andra djur
 - Rengöring av boxar och vid behov desinficering mellan grupperna
- Misstänkta djursjukdomar eller konstaterade djursjukdomar som ska bekämpas anmäls till kommunalveterinären
- Om ett beslut om att förhindra spridning av sjukdom har fattats för gården:
 - Producenten har iakttagit förbudet mot överlåtelse av mjölk och hönsägg

4)Undersökningsresultat

4) Resultaten av undersökningar som är viktiga för människans hälsa i anknytning till produktion av livsmedel av animaliskt ursprung journalförs

➤ **Producenten ska bevara de undersökningsresultat de erhållit, t.ex.:**

- Salmonellaundersökningar
- Slakteriets övervakning av campylobacterier i broilrar
- Undersökningar av juverinflammation

➤ **Mjolk- och äggproduktionsgårdar: resultat av vattenundersökning**

- Krävs inte: vatten från en anläggning som levererar kontrollerat hushållsvatten (t.ex. kommunalt vattenverk eller vattenandelslag), äggproduktionsgården skickar inte ägg för att bilda massa
eller tvätta ägg som skickas för att bilda massa

5) Intyg över inspektioner

5) Intyg över inspektioner och inspektionernas resultat

- Producenten har förvarat inspektionsberättelser, sammandrag och andra handlingar som de erhållit från inspektioner av djur eller animaliska produkter
 - Dokument från tillsynsmyndighetens inspektionsbesök
 - Djurens slaktuppgifter: beslut om köttbesiktning, uppgifter om sjukdomsfrekvensen hos svin
 - Rapporter från besöket enligt programmet för salmonellakontroll

6 och 7) Förbjudna ämnen och rester av veterinärmedicinska läkemedel

6) Förbjudna ämnen

- Läkemedel som främjar djurens tillväxt och avkastning (t.ex. stilbener, tyreostatika, estradioler, koccidiostatika för vissa djur)
- Antibiotika förbjudna för produktionsdjur (t.ex. kloramfenikol)
- **På en del gårdar tas prover** (blod-, urin-, avförings-, vatten- eller foderprover) för att utreda om gården använt hormoner eller antibiotika som är förbjudna.

7) Rester av veterinärmedicinska läkemedel

- Genom utvidgning när rester har hittats i samband med annan tillsyn (t.ex. prov enligt Livsmedelsverkets program för övervakning av främmande ämnen, mejeri- eller slakterianmälan)

8) Journalföring av läkemedel

8) Journalföring av läkemedel – förvaringstiden är 5 år!

- Journalföring av all medicinering måste finnas, även förebyggande medicinering (parasitläkemedel, vaccinerings)
- 1) Djurets eller djurgruppens identifieringsuppgifter
- 2) Datum för medicineringen
- 3) Vem som har påbörjat medicineringen (veterinär, ägare, skötare osv.)
- 4) Läkemedlets/foderläkemedlets indikation
- 5) Läkemedlets/foderläkemedlets namn
- 6) Läkemedlets mängd
- 7) Karenstid
- 8) Läkemedlets försäljare/förskrivare
- Kvitton från försäljningen av läkemedel och rapporter från veterinärbesök ska förvaras

9–11) Mjolk: Hälsotillstånd och mjölkningshygien

9) Hälsotillståndet hos djur som hålls för mjölkproduktion är gott

- Obehandlad mjölk och råmjölk ska komma från djur med ett allmänt gott hälsotillstånd.
 - Inga tecken på en sjukdom som kan leda till förorenad mjölk
 - T.ex. inflammation i området vid könsorganen, diarré, feber, juverinflammation
 - Producenten följer med mjölk kvaliteten och t.ex. spenarnas skick

10) Mjölkingen görs hygieniskt. Det säkerställs att spenarna, juvren och deras närområden är rena innan mjölkingen inleds

11) Mjölk från sjuka djur och mjölk som innehåller rester av mjölk från sjuka djur mjölkas separat från annan mjölk

- Märkning/isolering av djuren i fråga

12 och 13) Mjolk: Förhållanden för kylning och förvaring

12) Förhållandena för kylning och förvaring av mjölk försämrar inte mjölken livsmedelssäkerhet

- Utrymmena för förvaring av mjölk har avskilts tillräckligt från djurutrymmena
- Luckan, kranen och tilluftsuttaget som ska öppnas i utrymmesbehållaren finns i ett separat utrymme
- Om det finns en direkt förbindelse till djurhållningslokalerna ska man beakta risken och iaktta noggrannhet vid renhållningen av utrymmena och anordningarna

13) Gården har kylanläggningar som lämpar sig för verksamheten

- Tillräcklig och effektiv kylning av mjölken före transport till anläggningen
 - A) Uppsamling dagligen: högst 8 °C, B) Uppsamling, inte dagligen: högst 6 °C

14 och 15) Mjolk: Skydd och ytornas renlighet

14) Förvaringsutrymmen för mjölk är skyddade mot skadedjur

- Skadedjur är gnagare (särskilt råttor), fåglar och insekter
- Skadedjurens tillträde till förvaringsutrymmen för mjölk har vid behov bekämpats aktivt t.ex. med fångstredskap, beteslådor och flugpapper
 - Obs: inga rodenticider i förvaringsutrymmena för mjölk!
- I förvaringsutrymmena för mjölk får det inte finnas fåglon eller mycket flugor

15) Ytor som kommer i kontakt med mjölk har hållits rena

- Ytor som kommer i kontakt med mjölk ska vara lätta att rengöra, gjorda av slätt, tvättbart och giftfritt material. Ytorna ska vara hela och rena.
- Resultaten av kvalitetsundersökningarna av mjölkens bakteriehalt under 2 månader kontrolleras

16) Ägg: Förvaring av ägg

- Ägg förvaras rena och torra på gården och hela vägen fram till konsumenten
- Äggen ska skyddas mot lukter, direkt solljus och stötar
- Förvaringsutrymmena för ägg är rena och snygga

17) Övervakning av djurens välfärd

- Djuren och deras djurhållningsplats kontrolleras
- Journalföringen av läkemedel och bokföringen över dödlighet granskas
- Saklig behandling av djur, inga förbjudna åtgärder har vidtagits
- Värnande om djurens välfärd och hälsa, utfodring och vattning
- Förvaringsutrymme för djur
 - Lämpliga konstruktioner, utrymmeskrav, förhållanden, beredskap för störningssituationer
 - Produktionslokalens renlighet och säkerhet, skadedjursbekämpning
 - Ändamålsenlig torr liggplats, stimulans
- Djurartsspecifika krav på skötseln och djurhållningsplatsen

Brister som observerats i övervakningen

1) Brister och fördröjningar i avlivningen av djur

- Vid bedövning med bultpistol ska man också skära ett snitt, dvs. låta blodet rinna, för att säkerställa att djuret dör!
- Svin: Avlivning av ett sjukt djur/djur i dåligt skick i tillräckligt god tid
 - Till exempel djur som är svaga, förtvynade, djur med flerledsinflammationer, som är liggande (kan inte resa sig), djur med stora bräck och ändtarmsprolapser

2) Märkning av djur med klipp i öronen – i synnerhet svin

- Klipp i öronen har varit förbjudet sedan den 1 januari 2024!
- Endast öronmärken och tatueringar är tillåtna för svin

Brister som observerats i övervakningen

3) Låg användning av antiinflammatoriska läkemedel – svin, nötkreatur, getter och får

- Det är viktigt att se till att ett sjukt eller skadat djur får **tillräcklig smärtlindring**. Antiinflammatoriska läkemedel lindrar också inflammationsreaktionen, förbättrar djurets ätande och främjar djurets återhämtning.
- Karenstiderna för läkemedelspreparaten varierar, de kan även vara kortare
- Till exempel för ett djur som haltar och efter en svår förlossning
 - Haltande är ett tecken på smärta!
- Svin: Om antibiotika ges är smärtstillande läkemedel också ofta nödvändigt

4) Brister och fördröjningar i journalföringen av läkemedel

- All nödvändig information har inte antecknats
- Man har inte kommit ihåg att anteckna all medicinering (det rekommenderas att anteckna inom en vecka)

Brister som observerats i övervakningen

5) Bristande stimulans - svin

- **Svin ska hela tiden ha tillgång till material som de kan böka i och undersöka**
 - Halm, hö (t.ex. höburar), spån, torv osv.
 - Det måste vara möjligt att bilda högar av materialet
- *Om detta inte är möjligt hela tiden:*
 - **Det ska hela tiden finnas material att undersöka, dvs. leksaker – Kontrollera alla boxar regelbundet!**
 - Bollar, ved, rep, kedjor osv. (varierar)
 - **Utöver leksaken ska material som kan manipuleras erbjudas minst 2 gånger per dag**
 - Halm, hö, papper etc.
- **En vecka före beräknad tidpunkt för grisning måste grisande suggor eller gyltor få tillgång till tillräcklig mängd lämpligt material att bygga bo av.**
 - Till exempel halm, ris, jutesäckar som når golvet

Brister som observerats i övervakningen

6) Smutsighet – särskilt svin

- Djuren har ingen torr och ren liggplats, boxarna är smutsiga, djuren blir smutsiga

7) Brister som observerats på fjäderfägårdar

- Överskridning/överfyllning av djurtätheten
- Strö av dålig kvalitet
 - Fåglar blir smutsiga och våta, får inflammationer i hudveck, inflammationer i fotbotten
- Brister i ventilationens funktion och kapacitet
 - Halten av skadliga gaser blir för hög
- Höns i inredda burar: Slitage på burarnas delar
 - Kom ihåg att vid behov förnya/restaurera botten i bona och strömmattorna!

Överlåtelse av läkemedel i reserv

- **Överlåtelse av läkemedel i reserv förutsätter ett hälsovårdsavtal**
 - I avtalet antecknas den **besöksfrekvens** som föreskrivs enligt lagstiftningen
 - Besöksfrekvensen på svin- och nötkreatursgårdar beror på djurantalet
 - Besöken ska vara uppdaterade så att läkemedlen kan överlåtas
 - I avtalet ska **de läkemedel som överlåts i reserv och deras indikationer antecknas**
- Hälsovårdsveterinären **får i reserv överlåta högst den mängd läkemedel som han eller hon beräknar att det behövs fram till nästa hälsovårdsbesök.**
- Obs: Prostaglandiner får överlåtas endast för att sätta i gång grisningen för **enstaka suggor**, när suggans dräktighet varat minst 116 dagar
 - Djurskötaren får alltså inte rutinmässigt inleda grisning av suggor för att planera grisningen

Om brister konstateras i iakttagandet av kraven på villkorlighet

- I fråga om påföljden bedöms försummelsens omfattning, kontinuitet och allvar
 - Ringa, oavsiktlig, allvarlig eller uppsåtlig försummelse?
 - Oavsiktlig försummelse i allmänhet 3 %, allvarligare följd av uppsåtlig försummelse 15–100 %
 - En ringa försummelse kan vara 1 %, allvarlig i allmänhet 5 %, men till och med upp till 10 %
- Producenten hörs om observerade förseelser/missförhållanden
 - Producenten har möjlighet att ge en utredning i ärendet
- Statsveterinären ger därefter det slutliga förslaget om en eventuell stödpåföljd till Livskraftcentralens villkorlighetskoordinator
- Koordinatören sammanställer alla kontroller som utförts på gården under året i fråga och fastställer de slutliga påföljdsprocenterna
 - Den kommunala lantbruksmyndigheten fattar det slutliga överklagbara beslutet

Force majeure

- Force majeure ska ha anmälts (innan övervakningen) till jordbruksmyndigheten inom 15 arbetsdagar från det att situationen upptäcktes
 - Till exempel: långvarig arbetsoförmåga eller sjukdom, förstörelse av husdjursbyggnad i en olycka
- En försummelse sanktioneras inte om situationen beror på force majeure
- Anmälan om force majeure avlägsnar dock inte missförhållandet och kan leda till andra följder, t.ex. administrativa eller juridiska

Förändring: Kastrering av svin

- Kirurgisk kastrering av grisar är förbjuden från och med 1.1.2035 (LDV 126 §)
- Regeringen har föreslagit upphävande av kastreringsförbudet, behandlingen pågår fortfarande
- **Ändringar från och med 1.1.2027:**
 - En person som kastrerar grisar som är högst 7 dagar gamla ska ha genomgått **utbildning i kirurgisk kastrering av grisar**. Intyget över utbildningen ska bevaras.
 - Vid kastrering ska lokalbedövning användas utöver antiinflammatoriska smärtstillande läkemedel.
- Utbildning erbjuds åtminstone av Sedu – ordna detta i år!

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

TACK

Emilia Mustajärvi

statsveterinär

[växel 029 530 0400](tel:0295300400)

emilia.mustajarvi@ruokavirasto.fi

kirjaamo@ruokavirasto.fi

www.livsmedelsverket.fi

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

